

Sygn. akt IV KK 92/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Małgorzata Czartoryska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jolanty Rucińskiej
w sprawie **I. T.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 kwietnia 2021 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 24 września 2019 r., sygn. akt VI Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt IX K (...),

uchyla zaskarżony wyrok oraz zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w G. i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G. w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Karnego w K., pismem z dnia 29 listopada 2017 r., poinformował Sąd Rejonowy w G., iż istnieje możliwość wydania wyroku łącznego dotyczącego I. T., dołączając wykaz wykonywanych kar obejmujący skazania dwoma wyrokami Sądu Okręgowego w O. o sygn. akt III K (...)/03 i III K (...)/09 (wyrok łączny) oraz wyrokami Sądów Rejonowych: w Z. o sygn. akt II K (...) w G. o sygn. akt III K 759/(...).

W dniu 13 grudnia 2017 r. obrońca skazanego złożył w Sądzie Okręgowym w O. wniosek o wydanie wyroku łącznego wskazując, że I. T. był już 10 krotnie karany oraz wniósł o zastosowanie zasady pełnej absorpcji, co do zbiegających się przestępstw, opisując szczegółowo wszystkie wyroki, które zostały wydane wobec tego skazanego. Obrońca równocześnie wskazał, że jego zdaniem przy orzekaniu o wyroku łącznym Sąd Okręgowy powinien mieć na uwadze treść art. 4 k.k.

Sąd Okręgowy w O., postanowieniem z dnia 5 lutego 2018 r., sygn. akt III K (...)/17, na mocy art. 35 § 1 k.p.k. i art. 569 § 2 k.p.k., uznał się niewłaściwym i sprawę z wniosku obrońcy o wydanie wyroku łącznego, przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w G. Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, że zdaniem Sądu nie sposób zgodzić się ze zdaniem obrońcy, co do konieczności stosowania w sprawie, zgodnie z art. 4 k.k., przepisów kodeksu karnego w brzmieniu sprzed nowelizacji. Zauważając, że przepis art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. stanowi lex specialis do aktualnie obowiązujących przepisów regulujących zasady orzekania kar łącznych stwierdził, że taka sytuacja właśnie występuje w tej sprawie. Połączeniu podlegać będą więc tylko dwa wyroki, a to Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 kwietnia 2017 r., a więc wydany już pod rządami obecnie obowiązujących przepisów oraz Sądu Rejonowego w Z., z uwagi na to, że orzeczona nim kara nie została jeszcze wykonana (nie wskazano daty wydania wyroku ani sygnatury). Akta sprawy zostały przesłane do Sądu Rejonowego w G., gdzie zarządzeniem z dnia 19 marca 2017 r. sprawa z wniosku obrońcy została połączona ze sprawą wszczętą po wpływie pisma Dyrektora Zakładu Karnego w K.

Sąd Rejonowy w G., po rozpoznaniu sprawy i przyjmując, że I. T. był prawomocnie skazany wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Z. z dnia 18.12.2007 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 56 ust 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione dnia 19.12.2005 r. na karę 5 lat pozbawienia wolności i karę grzywny w ilości 100 stawek dziennych w wysokości 20 złotych każda, za przestępstwo z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art.

12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w okresie od września 2004 r. do 19.02.2005 r. na karę 6 lat pozbawienia wolności i karę grzywny w ilości 250 stawek dziennych w wysokości 20 złotych każda, przy czym orzeczone kary połączono wymierzając łączną karę 7 lat pozbawienia wolności i łączną karę grzywny w ilości 250 stawek dziennych po 20 złotych każda, przy czym wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w O. z dnia 22.03.2010 r., sygn. akt III K (...)/09, po uprzednim rozłączeniu kary łącznej kary orzeczone za przestępstwo z art. 56 ust 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 kk i art. 64 § 1 k.k. połączono z jednostkowymi karami pozbawienia wolności i karami grzywny orzeczonymi wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 20.05.2009 r. sygn. akt II K (...);

2. Sądu Rejonowego w G. z dnia 4.04.2017 r. sygn. akt III K 759/(...), III K 1319/(...) (tak w oryginale tego wyroku) za przestępstwo z art. 56 ust 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 k.k. popełnione w okresie od lipca 2005 r. do 18 grudnia 2005 r. na karę 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w ilości 100 stawek dziennych w wysokości 20 złotych każda,

wyrokiem łącznym z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. IX K (...) orzekł:

1. na mocy art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności i kary grzywny orzeczone wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 18.12.2007 r., sygn. akt II K (...), za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 56 ust 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione dnia 19.12.2005 r. oraz orzeczone wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 4.04.2017 r., sygn. akt III K 759/(...), III K 1319/(...) i wymierzył skazanemu I. T. łączną karę 8 lat pozbawienia wolności i łączną karę grzywny w ilości 150 stawek dziennych w wysokości 20 zł każda;
 2. na mocy art. 577 k.p.k. na poczet łącznej kary pozbawienia wolności orzeczonej w punkcie 1. zaliczył skazanemu okres kary odbytej z punktu 1 sentencji wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 18.12.2007 r. sygn. akt II K (...), od dnia 17.05.2014 r.
- Apelacje od wyroku łącznego wnieśli prokurator, oskarżony oraz jego obrońca.

Prokurator zaskarżając wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze, zarzucił rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec skazanego I. T. kary łącznej pozbawienia wolności oraz kary łącznej grzywny i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie kary łącznej 11 lat pozbawienia wolności oraz łącznej kary grzywny 200 stawek dziennych w wysokości po 20 zł każda.

I. T. w osobistej apelacji wniósł o wydanie wyroku łącznego na podstawie uprzednio obowiązującej ustawy przy zastosowaniu art. 4 k.k.

Obrońca skazanego I. T. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, a to:
1. art. 569 § 2 k.p.k. polegające na orzeczeniu przez Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy w pierwszych instancjach postępowań, których wyroki podlegają łączeniu, orzekały sądy różnego rzędu, a to Sąd Rejonowy w G. i Sąd Okręgowy w O., a zgodnie z brzmieniem niniejszego przepisu, w tej sytuacji wyrok łączny winien wydać sąd wyższego rzędu, co stanowi bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, określoną w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.;
2. art. 8 § 1 k.p.k., polegające na niesamodzielnym rozstrzygnięciu przez Sąd Rejonowy w G. zagadnienia faktycznego i prawnego w niniejszej sprawie, poprzez przejęcie stanowiska Sądu Okręgowego w O., co do błędnie ustalonego zakresu wyroków podlegających łączeniu w niniejszym postępowaniu, wyrażonego w postanowieniu z dnia 5 lutego 2018 r., w sytuacji gdy Sąd wydający skarżone orzeczenie, jako Sąd niższego rzędu, zgodnie z art. 38 k.p.k. związany był wyłącznie przekazaniem, a nie dokonanymi przez Sąd wyższego rzędu kwestiami merytorycznymi dotyczącymi rozpoznania wniosku obrońcy skazanego o wydanie wyroku łącznego;
3. obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art. 4 § 1 k.k., polegającą na jego bezzasadnym niezastosowaniu i wydaniu orzeczenia w niniejszej sprawie w oparciu o przepis art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu po nowelizacji z dnia 1 lipca 2015 r., podczas gdy, zgodnie z brzmieniem przepisów intertemporalnych, a to art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz innych ustaw (Dz. U 2015, poz. 396), w niniejszej sprawie właściwymi przepisami są przepisy sprzed nowelizacji z lipca 2015 r., które są względniejsze dla oskarżonego.

Wskazując na powyższe zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi właściwemu do procedowania w niniejszym postępowaniu.

Sąd Okręgowy w G., po rozpoznaniu apelacji, wyrokiem z dnia 24 września 2019 r., sygn. akt VI Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 w ten sposób, że uzupełnił podstawę prawną rozstrzygnięcia o § 2 art. 86 k.k. oraz podwyższył wymierzoną skazanemu karę łączną do 10 lat pozbawienia wolności, w pkt 2 przyjął,

że opisane zaliczenie odnosi się do kary łącznej orzeczonej tym wyrokiem. W pozostałej części Sąd odwoławczy utrzymał wyrok w mocy oraz zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych postępowania odwoławczego obciążając nimi Skarb Państwa.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniosła obrońca skazanego, która zaskarżając wyrok w całości, zarzuciła rażące naruszenia prawa, które mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia polegające na:

1. naruszeniu przepisów postępowania, a to art. 569 § 2 k.p.k. polegające na orzekaniu w niniejszej sprawie w pierwszej instancji przez sąd rejonowy, podczas gdy w pierwszych instancjach postępowań zakończonych wyrokami zawierającymi kary jednostkowe podlegające rozpoznaniu w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego orzekały sądy różnego rzędu, mianowicie sądy rejonowe oraz sąd okręgowy, a to zgodnie z treścią skarżonego przepisu winno skutkować rozpoznaniem niniejszej sprawy w pierwszej instancji przez sąd okręgowy, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w treści przepisu art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. i jednocześnie które to uchybienie zostało przetransportowane do wydanego przez Sąd odwoławczy orzeczenia czyniąc je równie wadliwym, mimo dokonania przez tenże Sąd zmiany orzeczenia;
2. rażącym i mającym istotny wpływ na treść wyroku naruszeniu przepisów postępowania, a to art. 574 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. poprzez niedokonanie wnikliwej kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu pierwszej instancji, wyrażającej się w zaakceptowaniu sporządzonego przezeń pisemnego uzasadnienia wyroku, pomimo że nie spełnia ono wymogów art. 424 k.p.k. i uniemożliwia kontrolę instancyjną orzeczenia Sądu Okręgowego, co również, ograniczyło prawo skazanego do obrony;
3. rażącym i mającym istotny wpływ na treść wyroku naruszeniu przepisu prawa materialnego, a to art. 85 § 1 i 2 k.k. polegającym na uznaniu, wbrew treści tego przepisu, że na dzień wyrokowania zachodzą przesłanki do orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym, poprzez połączenie kary 5 lat pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny w wysokości 20 zł każda orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 18 grudnia 2007 r., sygn. akt II K (...) oraz kary 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz 100 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 kwietnia 2017 r., sygn. akt III K 759/(...), III K 1319/(...), podczas gdy kara pozbawienia wolności orzeczona

oznaczonym wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. została wykonana w całości w dniu 15 maja 2019 r., a więc przed wydaniem wyroku przez Sąd odwoławczy.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, obrońca wniosła o uchylenie skarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy właściwemu Sądowi celem ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Rejonowej w G. w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenia jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniesiona przez obrońcę skazanego I. T. kasacja jest zasadna.

Trafnie bowiem podnosi skarżący, że w sprawie doszło do naruszenia art. 569 § 2 k.p.k., a więc naruszenia właściwości funkcjonalnej sądu wyższego rzędu do wydania wyroku łącznego, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wymienioną w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.

Przepis art. 569 § 2 k.p.k. określając właściwość sądu do wydania wyroku łącznego wyraźnie stanowi, że „jeżeli w pierwszej instancji orzekały sądy różnego rzędu, wyrok łączny wydaje sąd wyższego rzędu”. Sąd Okręgowy w O. pomimo brzmienia tego przepisu oraz wniosku obrońcy skazanego o wydanie wyroku łącznego obejmującego również wyroki tegoż Sądu, postanowieniem z dnia 5 lutego 2018 r. uznał się niewłaściwym do rozpoznania sprawy i w tym celu przekazał ją Sądowi Rejonowemu w G. Sąd ten jednak przed podjęciem decyzji w trybie art. 35 § 1 k.p.k. nie tylko nie dokonał merytorycznej oceny, które wyroki i których sądów, objęte wnioskiem, spełniają materialnoprawne przesłanki orzeczenia kary łącznej, ale także nie podjął żadnej merytorycznej decyzji co do znacznej części wniosku, co mogło mieć miejsce tylko i wyłącznie na rozprawie wyznaczonej celem rozpoznania wniosku. Należy podkreślić, że poczynienie zaleceń dla Sądu Rejonowego w G., co do stosowania przepisów prawa obowiązujących w danym okresie oraz zawężenie zakresu rozpoznawania sprawy przez ten Sąd do dwóch wyroków, wykraczało znacznie poza kompetencje tego Sądu i zakres okoliczności, które mogą być brane pod uwagę podczas orzekania na posiedzeniu wyznaczonym w trybie art. 35 k.p.k. Takie działanie Sądu Okręgowego w O. doprowadziło do tego, że Sąd Rejonowy w G., jako Sąd niższego rzędu, mimo zauważenia nieprawidłowości wydanej decyzji o przekazaniu mu sprawy do rozpoznania, z uwagi na obowiązujące wówczas przepisy, nie mógł wszcząć sporu z Sądem wyższego rzędu, co stało się dopiero możliwe na mocy art. 38 § 1 k.p.k. od dnia 5 października 2019 r.

Należy również stwierdzić, że wprawdzie z wyroku łącznego Sądu Rejonowego w G. z dnia 31 stycznia 2019 r. wynika, że obejmuje on rozpoznaniem jedynie dwa wyroki, tj. Sądu Rejonowego w Z. z dnia 18 grudnia 2017 r., sygn. akt II K (...) oraz Sądu Rejonowego w G. z dnia 4 kwietnia 2017 r., sygn. akt III K 759/(...), III K 1319/(...), to układ faktyczny, jaki zaistniał w tej sprawie, jednoznacznie wskazuje, iż tym wyrokiem łącznym, w sposób dorozumiany, objęte były faktycznie wszystkie wyroki wymienione przez obrońcę we wniosku. Przemawia za tym również, analiza akt w niniejszej sprawie, z których wynika, że do materiału dowodowego został zaliczony nie tylko odpis wyroku łącznego z dnia 22 marca 2010 r., sygn. akt III K (...), wydany przez Sąd Okręgowy w O., ale także dokumenty znajdujące się w aktach tej sprawy, które zostały w całości dołączone do sprawy przez Sąd Rejonowy w G. Obrońca również konsekwentnie w trakcie całego postępowania o wydanie wyroku łącznego, w tym w głosach stron, wnosił o wydanie wyroku łącznego obejmującego wszystkie skazania, a więc zastosowania przepisów obowiązujących uprzednio, na co zezwalał z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. (Dz. U. 2015, poz. 396). Skoro więc kara łączna obejmuje również tylko kary orzeczone tymi dwoma wyrokami Sądów Rejonowych wskazanych powyżej, to należy domniemywać, że Sąd Rejonowy w G. przyjął, iż brak jest warunków do wydania wyroku łącznego co do pozostałych wyroków i na mocy art. 572 k.p.k. postępowanie umorzył. Mając na uwadze, że wniosek o wydanie wyroku łącznego obejmował również wyroki wydane przez Sądy wyższego rzędu, Sąd Rejonowy w G. rażąco obraził art. 569 § 2 k.p.k., co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą.

Z uwagi na to, że Sąd Okręgowy w G. rozpoznając apelację w dniu 24 września 2019 r., w sprawie o sygn. IV Ka (...), nie stwierdził naruszenia art. 569 § 2 k.p.k., przez co dopuścił do wystąpienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k., konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku oraz zmienionego nim wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.